

**Секція 4.
Приватно-правові та економічні аспекти реформування
правової системи України**

**Section 4.
Private law and economical aspects of reforming of the legal system of
Ukraine**

Бойко М.
*студентка ВСП «Фаховий коледж економіки,
права та інформаційних технологій ЗУНУ»*

*Науковий керівник:
к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ЗУНУ
Бутрин-Бока Н.С.*

**ПРО ПОЗОВНУ ДАВНІСТЬ У ВИРІШЕННІ ЦИВІЛЬНИХ СПОРІВ В
УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

Позовна давність є одним із найважливіших інститутів цивільного права. Ця теза підтверджується призначенням строків позовної давності у цивільних правовідносинах. Так, строки позовної давності дозволяють дисциплінувати учасників цивільних правовідносин, дозволяють створювати визначеність та стійкість правових зв'язків, дозволяють ефективно упорядковувати та систематизувати цивільний обіг.

Згідно ст. 256 Цивільного кодексу України: « позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу»[1]. Є наявною загальна позовна давність у три роки, та спеціальна для окремих видів вимог, яка є скорочена або більш тривала у відношенні до загальної позовної давності.

Повномасштабне російське вторгнення на територію України, введення воєнного стану та вимушене зупинення функціонування окремих судів зумовило відповідні зміни у законодавчому регулюванні та судовій практиці, зокрема щодо перебігу строків позовної давності[2. с. 26]. Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (№64/2022) воєнний стан було запроваджено з 24 лютого 2022 року строком на 30 діб. У подальшому його було продовжено (наприклад, Указ Президента № 255/2023 від 1 травня 2023 року). Законом України

«Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 року № 2120-IX на період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану строки, визначені статтями 257-259, 362, 559, 681, 728, 786, 1293 Цивільного кодексу України, продовжуються на строк його дії[3]. Тобто, якщо раніше до внесення змін до ЦК України з 24 лютого 2022 рік перебіг позовної давності зупинився, якщо позивач або відповідач перебуває у складі Збройних Сил України або в інших створених відповідно до закону військових формуваннях (п.4 ч.1 ст. 263 ЦК України). Тоді як з 15 березня 2022 року перебіг позовної давності продовжується на строк дії воєнного стану для будь-яких зацікавлених у судовому захисті осіб[4, с. 233].

Судова практика в нашій країні є вирішальною силою для абсолютної більшості конфліктів. Вагомим показником для підготовки до вирішення значної кількості цивільних спорів є постанови Верховного Суду. В огляді судової практики слід зупинитись на позиціях Верховного Суду що стосуються строків перебігу позовної давності в період воєнного стану. Суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Сергій Мартев розтлумачив застосування змін, внесених до законодавства щодо вирішення спорів, пов'язаних із воєнним станом, зокрема й щодо позовної давності(п. 19 Прикінцевих і перехідних положень ЦК України). Наприклад, щодо тлумачення слова «продовжується», вжитого, зокрема, щодо строку позовної давності. Сергій Мартев зауважив: «якби в нормі було зазначено, що період дії воєнного стану «не зараховується» до строку позовної давності, це слід було б тлумачити таким чином, що в разі спливу одного року позовної давності до початку дії воєнного, надзвичайного стану після його закінчення залишалось би ще два. Однак, якщо законодавець застосував слово «продовжується», то він мав на увазі, що позовна давність спливає із закінчення дії воєнного стану в Україні»[5].

Отже, у воєнний період в Україні кожен має право звернутися до судових органів із позовом про захист своїх прав, інтересів у разі їх порушення чи невизнання, але ймовірність задоволення позовної вимоги все ж таки обмежена тимчасовим періодом – позовною давністю і на пряму залежить від строку дії воєнного стану, оскільки позовна давність спливає під час дії воєнного, а тому останнім днем строку слід вважати перший робочий день після закінчення періоду дії в Україні воєнного стану. Після завершення періоду давності заінтересований суб'єкт втрачає можливість вимагати примусового захисту своїх прав у судовому порядку, тобто втрачає право на матеріальний позов.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 11.05.2023 року);

2. Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного (Одеса, 16 грудня 2022 р.). [Електронне видання] за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубевої. Одеса: Фенікс 2022. 155 с.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 № 2120-IX. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 11.05.2023 року);
4. Сліпченко А.С. Позовна давність у період дії воєнного стану в Україні. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці від дня народження Олександра Анатолійовича Пушкіна (м. Харків, 20 трав. 2022 р.) МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обл. осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України», Наук. парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2022. С. 231-234.
5. Щодо тлумачення слова «продовжується» щодо строку позовної давності у кредитних правовідносинах. URL: <https://advokatpost.com/suddia-vs-martiev-shchodo-tlumachennia-sprodovzhuietsia-shchodo-stroku-pozovnoi-davnosti-u-kredytnykh-pravovidnosynakh/>(дата звернення 11.05.2023 року).

Булківська В.
група ПБ-19-1, 4 курс

Волинець В.
група ПБ-19-1, 4 курс

Науковий керівник:
к. ю. н., доцент,
доцент кафедри публічного права
Державний податковий університет
Мельник О.

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ПОЗАПЛАНОВИХ ПЕРЕВІРОК ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Документальні позапланові перевірки є важливою складовою процесу забезпечення дотримання правового режиму воєнного стану. Вони можуть виявити порушення законодавства та забезпечити належний контроль за дотриманням прав та свобод громадян під час дії